

Змістовий модуль XII.

Призначення покарання.

Звільнення від покарання та його відбуття. Судимість. Погашення і зняття судимості.

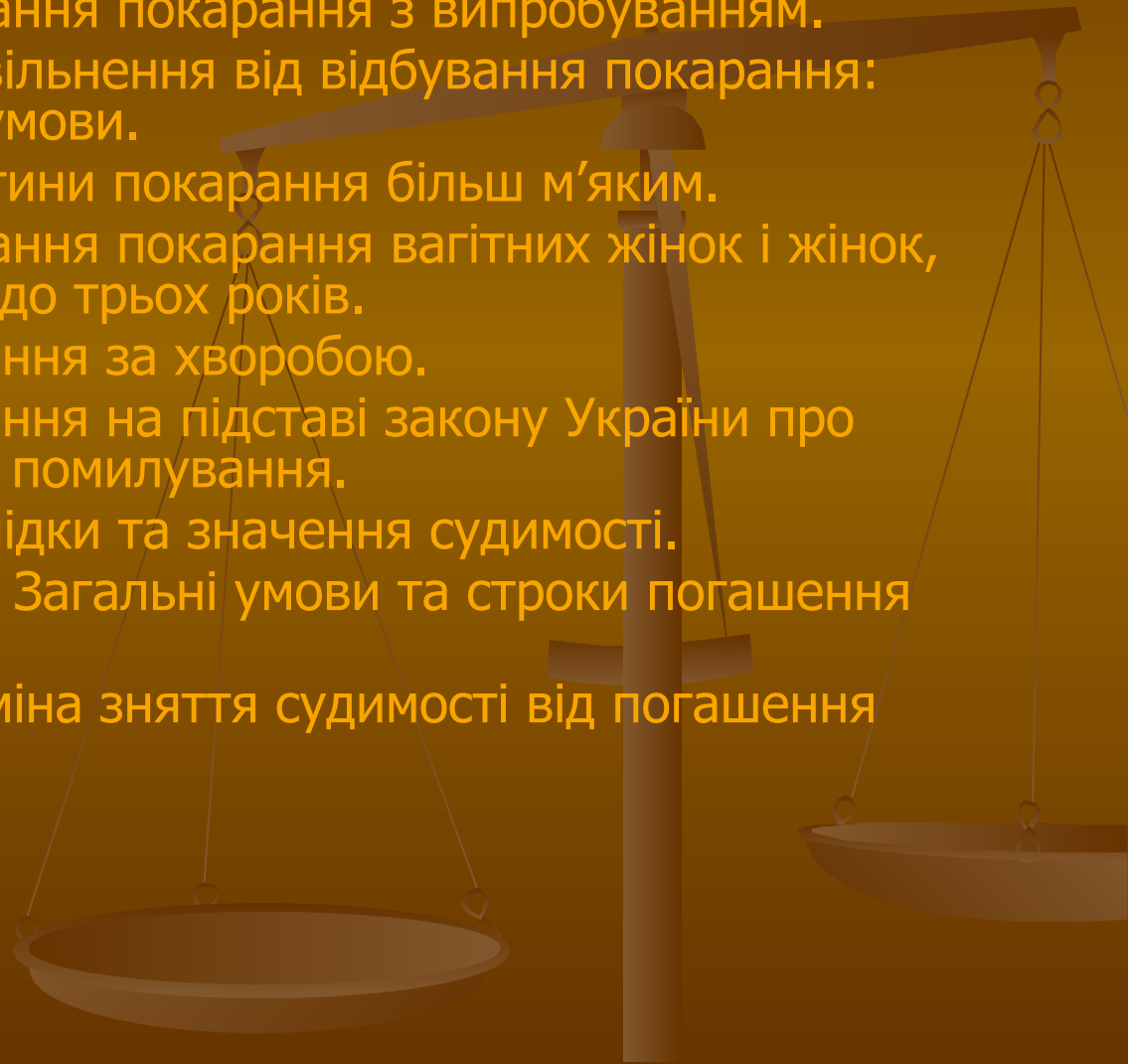
Тема 17.

ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД ПОКАРАННЯ ТА ЙОГО ВІДБУТТЯ.

Перелік ключових термінів та понять теми

- Призначення покарання за сукупністю злочинів.
- Призначення покарання за сукупністю вироків.
- Поняття та види звільнення від покарання та його відбування.
- Звільнення від відбування покарання з випробуванням.
- Умовно-дострокове звільнення від відбування покарання: поняття, підстави та умови.
- Заміна невідбутої частини покарання більш м'яким.
- Звільнення від відбування покарання вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до трьох років.
- Звільнення від покарання за хворобою.
- Звільнення від покарання на підставі закону України про амністію або акта про помилування.
- Поняття, правові наслідки та значення судимості.
- Погашення судимості. Загальні умови та строки погашення судимості.
- Зняття судимості. Відміна зняття судимості від погашення судимості.

Звільнення від покарання – це передбачене кримінальним законом незастосування при певних умовах до особи, яка вчинила злочин, покарання, а також звільнення від невідбутої частини призначеного покарання із заміною його більш м'яким

ПІДСТАВИ ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД ПОКАРАННЯ

Позитивна поведінка засудженого в період відбування покарання

Відпадиння суспільної небезпечності винної особи

Недоцільність відбування винним призначеного покарання

Можливість виправлення засудженої особи без застосування покарання

Відбуття певної частини покарання

Досягнення цілей покарання без його реального виконання

Неможливість досягнення цілей покарання в процесі його виконання

Вагітність жінки або наявність у неї дітей віком до семи років
(ст. 79 та 83 КК)

Акт амністії та помилування (ст. 85 КК)

Прийняття закону про кримінальну відповідальність, який скасовує злочинність та караність діяння після вступу в законну силу вироку суду
(ч. 1 ст. 5 КК)

Закінчення строків давності виконання обвинувального вироку (ст. 80 КК)

Різновиди звільнення від покарання та його відбування

Звільнення від покарання означає, що особа не повинна відбувати призначену їй за вироком суду конкретну міру покарання або, за певних умов, може не відбувати

Безумовне остаточне звільнення особи:

- 1) - засудженої за діяння, караність якого законом усунена (ч.2 ст.74 КК – у випадку, коли відповідний закон набрав чинності до початку звернення обвинувального вироку до виконання (ч. 6 ст. 404 КПК)
- 2) - яка вчинила злочин невеликої або середньої тяжкості, якщо на час розгляду справи в суді таку особу не можна вважати суспільно небезпечною (ч. 4 ст. 74 КК)
- 3) - із застосуванням примусових заходів виховного характеру (ст. 105 КК)
- 4) - у зв'язку із закінченням строків давності, якщо ця особа в порядку ч. 3 ст. 71 КПК заперечує проти закриття справи за цією підставою (ч. 5 ст. 74, ст. 106 КК)
- 5) - у зв'язку із закінченням строків давності виконання обвинувального вироку (ст.ст. 80, 106 КК – у випадках, коли до закінчення таких строків особа взагалі не відбувала покарання призначене вироком)
- 6) - від покарання на підставі закону про амністію або акта про помилування
- 7) - від покарання у виді службового обмеження, арешту або тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців в разі визнання їх непридатними до військової служби за станом здоров'я (ч. 3 ст. 84 – у випадках, коли непридатність до військової служби встановлена судом до початку реального відбування військовослужбовцем названих видів покарання
- 8) - від відбування покарання особи в порядку ч. 5 ст. 72 КК

Умовне звільнення

9) - з випробуванням (ст. ст. 75-78 КК)

10) - з випробуванням вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до семи років (ст. 79 КК)

11) - особи, яка вчинила злочин в стані осудності, але до постановлення вироку захворіла на психічну хворобу, що позбавляє її можливості усвідомлювати свої дії (бездіяльність) або керувати ними (ч. 3 ст. 19 КК)

12) - особи, яка після вчинення злочину або постановлення вироку захворіла на іншу тяжку хворобу (тобто хворобу, яка не підпадає під ознаки, вказані в ч. 1 ст. 84 КК), що перешкоджає відбуванню покарання (ч. 2 ст. 84 – у випадках, коли таке захворювання сталося до початку реального відбування призначеного особі покарання)

Звільнення від подальшого відбування покарання – це звільнення від відбування невідбутої частини покарання, оскільки певну його частину засуджений уже відбув

1) - особи, засудженої за діяння, караність якого законом усунена (**ч. 2 ст. 74 КК** – у випадках, коли відповідний закон набрав чинності у період відбування такою особою покарання)

2) – особи у зв'язку із закінченням строків давності виконання обвинувального вироку (**ст.ст. 80, 106** – у випадках, коли до закінчення таких строків особа відбула частину призначеного вироком покарання)

3) – від покарання у виді службового обмеження, арешту або тримання у дисциплінарному батальйоні військовослужбовців у разі визнання їх непридатними до військової служби за станом здоров'я (**ч. 3 ст. 84** – у випадках, коли непридатність до військової служби встановлена судом у період відбування військовослужбовцем зазначених видів покарання)

4) умовно-дострокове звільнення від відбування покарання (**ст.ст. 81, 107 КК**)

5) – вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до трьох років (**ст. 83 КК**)

6) – особи, яка під час відбування покарання захворіла на психічну хворобу, що позбавляє її можливості усвідомлювати свої дії (бездіяльність) або керувати ними (**ч. 1 ст. 84 КК**)

7) – особи, яка після постановлення вироку захворіла на іншу тяжку хворобу, що перешкоджає відбуванню покарання (**ч. 2 ст. 84 КК** – у випадках, коли таке захворювання сталося у період реального відбування призначеного особі покарання)

8) – звільнення на підставі закону України про амністію або акта про помилування (**ст. 85 КК**)

Заміна покарання більш м'яким – заміна призначеного особі основного покарання спеціальним окремим рішенням більш м'яким видом основного покарання

1) – заміна виправних робіт штрафом на підставі **ч. 3 ст. 57 КК**

2) – заміна обмеження волі чи позбавлення волі на строк не більше двох років службовим обмеженням для військовослужбовців на підставі **ч. 1 ст. 58**, якщо вона здійснюється в порядку **ст. 410 КПК**

3) – заміна позбавлення волі на строк не більше двох років триманням у дисциплінарному батальйоні на той самий строк на підставі **ч. 1 ст. 62**, якщо вона здійснюється в порядку **ст. 410 КПК**

4) – заміна довічного позбавлення волі позбавленням волі на певний строк на підставі ч. **5 ст. 80 КК**

5) – заміна невідбутої частини покарання більш м'яким на підставі **ст. 82 КК**

6) – заміна невідбутої частини покарання більш м'яким на підставі закону України про амністію або акта про помилування

Заміна покарання більш м'яким є безумовною і остаточною – після прийняття законного і обґрунтованого рішення про таку заміну воно не може бути скасоване і, відповідно, після цього рішення особа має відбувати більш м'яке покарання

Пом'якшення призначеного покарання – певне зниження (зменшення) конкретної міри покарання на підставі спеціального окремого рішення, як правило, в межах одного і того ж виду покарання

1) – зниження призначеної особі міри покарання до максимальної межі, встановленої санкцією нового закону, що пом'якшує кримінальну відповідальність (ч. 3 ст. 74 КК)

2) - скорочення строку невідбутої частини покарання на підставі закону України про амністію чи акта про помилування

Пом'якшення покарання є безумовним і остаточним видом інституту звільнення

Конкретне рішення про застосування до особи певного різновиду звільнення від покарання та його відбування може прийняти або відповідний суд, або Президент України

Особа, засуджена за діяння, караність якого законом усунена, підлягає негайному звільненню від призначеного судом покарання (ч. 2 ст. 74 КК)

1) – особа, що відбуває покарання за діяння, караність якого законом усунена (як особа, що відбуває покарання, призначене вироком суду, так і особа, що відбуває інше покарання, яким у встановленому законом порядку було змінене призначене вироком суду покарання

3) особа, засуджена за діяння, караність якого законом усунена, із застосуванням ст.ст. 45, 46¹ КК 1960 р., ст.ст. 75-78, 79 КК 2001 р., якщо на момент набрання чинності вказаним законом така особа має судимість

2) – особа, звільнена від подальшого відбування покарання за діяння, караність якого законом усунена, з будь-яких інших підстав, визначених КК, якщо на момент набрання чинності вказаним законом така особа має судимість

4) – особа, якій призначене покарання за діяння, караність якого законом усунена, належало б відбувати реально, однак відбувати це покарання вона ще не почала

5) особа, звільнена від покарання за діяння, караність якого законом усунена, з будь-яких інших підстав, визначених КК (наприклад, на підставі ч. 4 ст. 74), якщо на момент набрання вказаним законом чинності відповідний процесуальний документ, що передбачав таке звільнення (вирок, постанова, ухвала), не набрав законної сили

Особи, які відбувають покарання, **призначене за сукупністю злочинів та (або) за сукупністю вироків**, у разі звільнення їх від відбування покарання за окремі злочини, продовжують відбувати покарання, призначене вироком суду за інші злочини, що входять в сукупність, якщо це покарання ними ще не відбуте

1. Остаточне покарання включає два основних покарання, одне з яких було призначене за діяння, караність якого законом усунена – в цьому разі суд має звільнити засудженого від відбування того основного покарання, яке було призначене за діяння, караність якого законом усунена

2. Остаточне покарання визначене шляхом повного приєднання (складання) відповідних основних покарань, одне чи кілька з яких було призначене за діяння, караність якого (яких) законом усунена; в цьому разі суд зменшує розмір (строк) остаточного покарання, віднявши від нього розмір (строк) того покарання, яке було призначене за діяння, караність якого законом усунена

3. Остаточне покарання визначене шляхом часткового приєднання (складання) відповідних основних покарань, одне чи кілька з яких було призначене за діяння, караність якого (яких) законом усунена; у цьому разі суд зменшує розмір (строк) остаточного покарання пропорційно тій частині покарання, призначеного за діяння, караність якого законом усунена, яка увійшла до остаточного покарання

4. Остаточне покарання визначене шляхом поглинення невідбутої частини покарання за попереднім вироком покаранням, призначеним за новим вироком.
Якщо покаранням за діяння, караність якого усунена:

1) - є невідбута частина покарання за попереднім вироком, остаточне покарання взагалі не зменшується

2) - є покарання, призначене за новим вироком, остаточне покарання має дорівнювати невідбутій частині покарання за попереднім вироком

Призначена засудженому міра покарання, що перевищує санкцію нового закону, знижується до максимальної межі покарання, встановленої санкцією нового закону
(ч. 3 ст. 74 КК)

1) Зниження міри покарання відбувається в межах одного і того ж виду покарання - зменшенню підлягає лише розмір (строк) призначеного покарання

Зменшення відповідно до **ч. 1 ст. 55 КК** до трьох років строку покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю, призначеного як додаткове покарання (п. 5 Прикінцевих та перехідних положень)

2) Зниження міри покарання відбувається шляхом зміни виду покарання - орієнтовною межею є максимальний розмір (строк) найбільш суворого покарання, що передбачений в санкції нового закону

Зменшення відповідно до **ч.ч. 2 і 3 ст. 100 КК** до одного року строк виправних робіт, призначених неповнолітнім, а також розмір відрахування з їх заробітку до 10 відсотків

Якщо розмір (строк) відбутої частини покарання, призначеного за попереднім (старим) законом, дорівнює розміру (строку) покарання, визначеного на підставі **ч. 3 ст. 74 КК, або перевищує його, особа підлягає звільненню від подальшого відбування покарання, як така, що його відбула**

Особа, яка вчинила злочин невеликої або середньої тяжкості, може бути за вироком суду звільнена від покарання, якщо буде визнано, що з урахуванням бездоганної поведінки і сумлінного ставлення до праці цю особу на час розгляду справи в суді не можна вважати суспільно небезпечною (ч. 4 ст. 74 КК)

Підстави та умови звільнення від покарання

Особа вчинила злочин невеликої або середньої тяжкості

Відсутні підстави для застосування інших імперативних різновидів звільнення особи від покарання

Судом встановлені факти, які свідчать про бездоганну поведінку особи після вчинення злочину та її сумлінне ставлення до праці

Суд доходить висновку, що на час розгляду справи особу не можна вважати суспільно небезпечною

Визнавши особу винною у вчиненні злочину невеликої або середньої тяжкості і призначивши їй покарання, суд після цього постановляє звільнити особу від призначеного ним покарання. Рішення про звільнення особи від покарання повинно бути викладене в резолютивній частині вироку як окремий її елемент з обов'язковим посиланням на ч. 4 ст. 74 КК

У разі засудження особи за вчинення кількох злочинів невеликої або середньої тяжкості, що утворюють сукупність рішення про її звільнення від покарання на підставі ч. 4 ст. 74 КК має бути викладене в резолютивній частині вироку після призначення остаточного покарання за сукупністю злочинів

ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД ПОКАРАННЯ У ЗВ'ЯЗКУ З ЗАКІНЧЕННЯМ СТРОКІВ ДАВНОСТІ

Особа може бути за вироком суду звільнена від покарання на підставах, передбачених статтею 49 КК (ч. 5 ст. 74 КК)

Якщо особа визнається винною у злочині, з дня вчинення якого минули вказані в ст. 49 КК строки

Злочин не є особливо тяжким, за який згідно із законом може бути призначено довічне позбавлення волі

Суд зобов'язаний:

1. Після визнання особи винною у вчиненні злочину призначити їй покарання за цей злочин

або

2. Звільнити особу від призначеного покарання, виклавши окреме рішення про таке звільнення в резолютивній частині вироку з обов'язковим посиланням на ст. 49, ч. 5 ст. 74 КК

Якщо особа визнається винною у вчиненні особливо тяжкого злочину, за який згідно із законом може бути призначено довічне позбавлення волі, суд, призначивши покарання, може:

Застосувати давність і звільнити особу від призначеного покарання

або

Не визнавати за можливе застосувати давність і прийняти рішення про відбування особою призначеного їй покарання

ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД ВІДБУВАННЯ ПОКАРАННЯ З ВИПРОБУВАННЯМ *(ст. 75 КК)*

Звільнення від відбування покарання з випробуванням є **умовним різновидом звільнення** від покарання – призначене вироком суду основне покарання особа не буде відбувати лише за певних визначених законом умов

Види звільнення з випробуванням

Повне – особа може бути звільнена від призначеного покарання повністю

Часткове – особа звільняється від основного покарання, а певні види додаткових покарань відбуваються повністю *(ст. 77 КК)*

Стадії звільнення з випробуванням

1. Прийняття судом **попереднього рішення** про звільнення особи від відбування призначеного покарання з наступним її випробуванням

2. Випробування особи

3. Прийняття судом за результатами випробування **остаточного рішення** щодо відбування (невідбування) призначеного особі покарання

Прийняття судом попереднього рішення про звільнення особи від відбування призначеного покарання з наступним її випробуванням може відбуватися при наявності певних умов та підстав

Умови звільнення з випробуванням

За вчинений злочин особі призначається основне покарання у виді:

- виправних робіт
- службового обмеження для військовослужбовців
- обмеження волі
- позбавлення волі на строк не більше п'яти років

Не призначається додаткове покарання у виді конфіскації майна

Підстави звільнення з випробуванням

Підлягають врахуванню:

- тяжкість злочину
- особа винного
- обставини справи

Висновок суду про можливість виправлення особи без відбування покарання

Встановлення іспитового строку тривалістю від одного до трьох років

Покладення на особу, звільнену з випробуванням, обов'язків, передбачених **ст. 76 КК**

При вирішенні питання про можливість виправлення особи без відбування покарання суд має враховувати:

Тяжкість злочину

Ступінь тяжкості визначається:

- а) характером вчиненого злочину;
- б) ступенем суспільної небезпеки вчиненого злочину.

Звільнення від відбування покарання з випробуванням особи, яка вчинила умисний тяжкий або умисний чи необережний особливо тяжкий злочин, можливе лише як виняток, коли індивідуальний ступінь тяжкості вчиненого особою злочину наближається до максимальних меж його типового ступеня тяжкості або виходить за такі межі.

Особу винного

З'ясування не лише тих рис, якостей та особливостей особи, що пов'язані з вчиненням злочину, а й інших даних, які всебічно її характеризують: ставлення особі до праці, навчання, поведінку на роботі та в побуті, працездатність, стан здоров'я, сімейний стан, дані про вчинені раніше правопорушення.

Суд має встановити конкретні дані, які свідчать про можливість виправлення засудженого без відбування покарання.

Інші обставини справи

Суд має враховувати, зокрема, обставини, що пом'якшують та обтяжують покарання

Тривалість *іспитового строку*, встановленого судом, має бути прямо пропорційна суворості призначеного судом покарання

**Обов'язки, які покладає суд на особу, звільнену від відбування покарання з випробуванням
(ст. 76 КК)**

Види обов'язків

1) попросити публічно або в іншій формі пробачення у потерпілого

2) не виїжджати за межі України на постійне проживання без дозволу органу кримінально-виконавчої системи

3) повідомляти органи кримінально-виконавчої системи про зміну місця проживання, роботи або навчання

4) періодично з'являтися для реєстрації в органи кримінально-виконавчої системи

5) пройти курс лікування від алкоголізму, наркоманії або захворювання, що становить небезпеку для здоров'я інших осіб

Умови покладення обов'язків судом

Перелік передбачених законом обов'язків є вичерпним – покласти на засудженого якісь інші обов'язки суд права не має

Суд зобов'язаний покласти на засудженого принаймні один з зазначених в **ст. 76 КК** обов'язків

Суд має враховувати всі обставини справи

Виконання обов'язків повинно сприяти виправленню засудженого і полегшувати відповідним органам здійснення контролю за його поведінкою

Обов'язки, передбачені п.п. 2, 3 і 4 ч. 1 ст. 76 КК, як правило, мають покладатися на кожного засудженого; п.п. 1 і 5 ч. 1 – з урахуванням особливостей конкретної кримінальної справи та особи винного

Застосування додаткових покарань у разі звільнення від відбування основного покарання з випробуванням *(ст. 77 КК України)*

У разі звільнення з випробуванням можуть бути призначені додаткові покарання:

- штраф

- позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю

- позбавлення військового, спеціального звання, рангу, чину або кваліфікаційного класу

Правила призначення додаткових покарань

Суд може у передбачених законом випадках призначити будь-яке додаткове покарання крім конфіскації майна.

Якщо конфіскація майна передбачена у відповідній статті Особливої частини як обов'язкове додаткове покарання, суд спочатку має призначити це додаткове покарання, а потім звільнити особу від відбування покарання з випробуванням

Звільнення з випробуванням стосується лише основних покарань – додаткове покарання має застосовуватись реально

Обчислення строку позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю починається з першого дня встановленого судом іспитового строку

ПРАВОВІ НАСЛІДКИ ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД ВІДБУВАННЯ ПОКАРАННЯ З ВИПРОБУВАННЯМ *(ст. 78 КК України)*

Підстави звільнення від відбuvання покарання

Закінчення іспитового строку

Виконання покладених на засудженого обов'язків

Успішне випробування

Невчинення нового злочину

Після закінчення іспитового строку засуджений, який виконав покладені на нього обов'язки та не вчинив нового злочину, звільняється судом від призначеного йому покарання в обов'язковому порядку

Умови випробування засудженого

Визначений судом іспитовий строк – від одного до трьох років

Перебування засудженого під контролем органів кримінально-виконавчої системи

Необхідність виконання покладених на засудженого судом обов'язків

Обов'язок не вчинювати систематично (не менше трьох) правопорушень, що потягли за собою адміністративні стягнення і свідчать про його небажання стати на шлях виправлення

Обов'язок не вчинити протягом іспитового строку нового злочину, в тому числі і у вигляді ухилення засудженого від додаткового покарання *(ч. 1 ст. 389 КК)*

ЗАСУДЖЕНИЙ ПІДЛЯГАЄ НАПРАВЛЕННЮ ДЛЯ ВІДБУВАННЯ ПОКАРАННЯ:

Для відбування призначеного за вироком суду покарання у випадку: (ч. 2 ст. 78 КК)

Для відбування покарання, призначеного за сукупністю вироків: (ч. 3 ст. 78 КК)

Якщо засуджений протягом іспитового строку

Не виконує покладені на нього обов'язки

Систематично (не менше трьох) вчиняє правопорушення, що потягли за собою адміністративні стягнення

Вчинить новий злочин (злочини)

Суд призначає засудженому остаточне покарання за правилами ст. ст. 71, 72 КК.

Призначене за вироком покарання :

- 1) основне покарання, від відбування якого засуджений був звільнений з випробуванням;
- 2) невідбута частина додаткового покарання у виді штрафу чи позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю

+

Покарання за новий злочин

ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД ВІДБУВАННЯ ПОКАРАННЯ З ВИПРОБУВАННЯМ ВАГІТНИХ ЖІНОК І ЖІНОК, ЯКІ МАЮТЬ ДІТЕЙ ВІКОМ ДО СЕМИ РОКІВ (*ст. 79 КК України*)

Умови звільнення від відбування покарання

Засудження за злочини невеликої або середньої тяжкості до покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі

Засудження за тяжкі і особливо тяжкі злочини до покарання у виді позбавлення волі на строк не більше п'яти років

Звільнення можливе як від основного, так і додаткового покарання

Встановлення іспитового строку у межах строку, на який згідно з законом жінку може бути звільнено від роботи у зв'язку з вагітністю, пологами і до досягнення дитиною семирічного віку

Можливість покладення на засуджену обов'язків, передбачених у *статті 76 КК*

Підстави звільнення від відбування покарання

Вагітність засудженої на момент постановлення вироку

Наявність у жінки на момент постановлення вироку дитини віком до семи років

Виправлення засудженої можливе без відбування призначеного їй покарання

Звільнення сприяє більш повному забезпеченню інтересів дитини

Зміст випробування вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до семи років

Встановлення іспитового строку від одного до п'яти років

Контроль за поведінкою засудженої жінки органами кримінально-виконавчої системи

Належне виконання обов'язків матері (майбутньої матері) щодо виховання дитини та догляду за нею

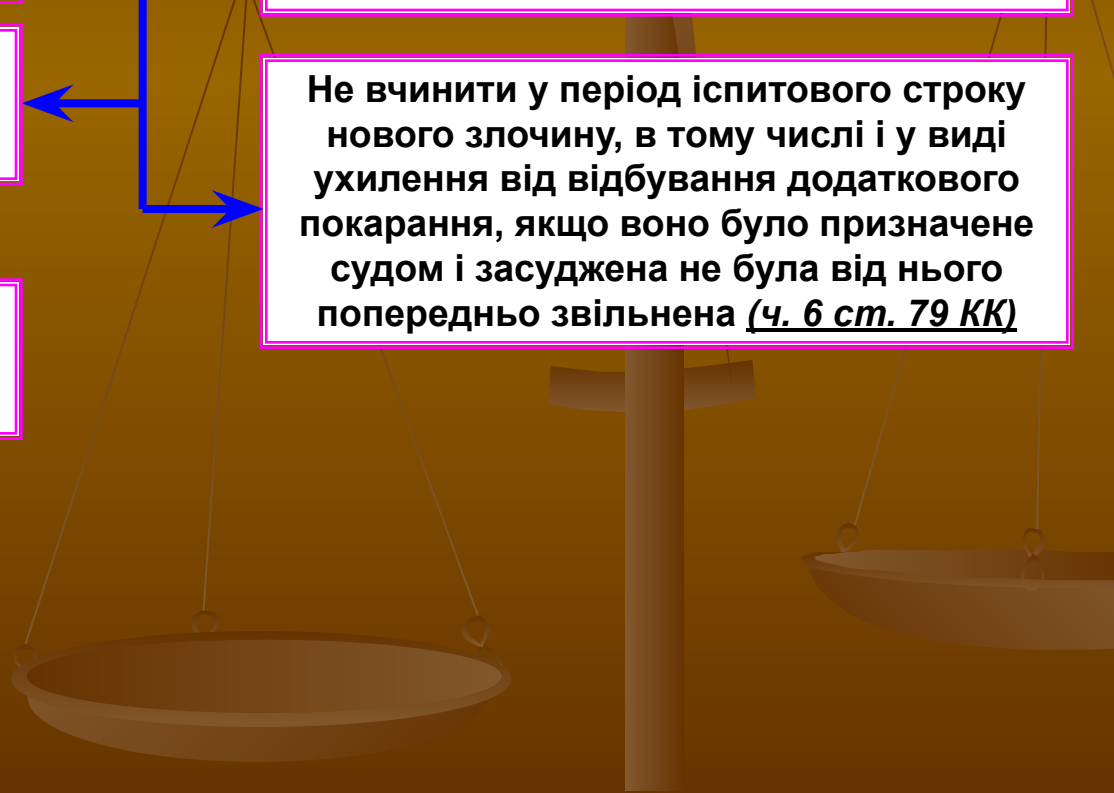
Виконання обов'язків, передбачених ст. 76 КК, якщо вони покладені на засуджену судом

Покладання обов'язків є правом суду, факультативним елементом такого випробування

Виконання обов'язку не ухилятися від контролю з боку органів кримінально-виконавчої системи

Не вчинювати систематично (три і більше рази) правопорушення, які тягнуть за собою адміністративні стягнення і свідчать про небажання засудженої стати на шлях виправлення (ч. 5 ст. 79 КК)

Не вчинити у період іспитового строку нового злочину, в тому числі і у виді ухилення від відбування додаткового покарання, якщо воно було призначене судом і засуджена не була від нього попередньо звільнена (ч. 6 ст. 79 КК)

ПРАВОВІ ПІДСТАВИ НАПРАВЛЕННЯ ЗАСУДЖЕНОЇ ДЛЯ ВІДБУВАННЯ ПОКАРАННЯ

Порушення умов випробування

Відмова жінки від дитини

Передача дитини в дитячий будинок

Залишення місця проживання без дозволу контролюючого органу

Ухилення від виховання дитини, догляду за нею

Невиконання покладених на засуджену судом обов'язків

Систематичне вчинення правопорушень, що потягли за собою адміністративні стягнення і свідчать про небажання засудженої стати на шлях виправлення

Підстави направлення засудженої для відбування покарання

Порушення умов випробування засудженою

Подання відповідного органу кримінально-виконавчої системи

Вчинення протягом іспитового строку нового злочину

Після закінчення іспитового строку суд, залежно від поведінки засудженої, звільняє її від покарання або направляє для відбування покарання, призначеного вироком

**ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД ВІДБУВАННЯ ПОКАРАННЯ У ЗВ'ЯЗКУ ІЗ ЗАКІНЧЕННЯМ СТРОКІВ
ДАВНОСТІ ВИКОНАННЯ ОБВИНУВАЛЬНОГО ВИРОКУ (ст. 80 КК України)**

Давність виконання обвинувального вироку – закінчення встановлених кримінальним законом строків, в результаті чого обвинувальний вирок не приводиться до виконання і особа звільняється від відбuvання призначеного судом покарання

Підстави та умови звільнення від відбuvання покарання

**Набрання чинності
обвинувальним
вироком**

**Невиконання вироку в
передбачені законом
строки**

**Неухилення
засудженого від
відбuvання покарання**

**Закінчення строків давності
виконання обвинувального вироку**

**Невчинення протягом встановлених
ч. ч. 1 та 3 ст. 80 КК строків нового
злочину**

Обвинувальний вирок – це рішення суду про визнання особи винною у вчиненні злочину і застосування чи незастосування до винного покарання.

Вирок місцевого суду **набирає законної сили** після закінчення строку на подання апеляцій, а вирок апеляційного суду – після закінчення строку на подання касаційної скарги, внесення касаційного подання, якщо його не було оскаржено чи на нього не було внесено подання

Особа звільняється від відбування покарання, якщо з дня набрання чинності обвинувальним вироком його не було виконано в такі строки:

Два роки

– у разі засудження до покарання менш суворого, ніж обмеження волі

Три роки

– у разі засудження до покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі за злочин невеликої тяжкості

П'ять років

– у разі засудження до покарання у виді позбавлення волі за злочин середньої тяжкості, а також при засудженні до позбавлення волі на строк не більше п'яти років за тяжкий злочин

Десять років

– у разі засудження до покарання у виді позбавлення волі на строк понад п'ять років за тяжкий злочин

- у разі засудження до покарання у виді позбавлення волі на строк не більше десяти років за особливо тяжкий злочин

П'ятнадцять років

- у разі засудження до покарання у виді позбавлення волі на строк більше десяти років за особливо тяжкий злочин

Строки давності щодо додаткових покарань визначаються основним покаранням, призначеним за вироком суду

УМОВИ ПЕРЕБІГУ СТРОКІВ ДАВНОСТІ ВИКОНАННЯ ОБВИНУВАЛЬНОГО ВИРОКУ

Перебіг давності зупиняється

Якщо засуджений ухиляється від відбuvання покарання

Перебіг давності відновлюється

3 дня з'явлення засудженого для відбuvання покарання

3 дня затримання засудженого

Строки давності подвоюються

Питання про застосування давності до особи, засудженої до довічного позбавлення волі, вирішується судом

Перебіг давності переривається

До закінчення строків давності засуджений вчинить новий злочин

Злочин середньої тяжкості, тяжкий або особливо тяжкий злочин

Строки давності починаються з дня вчинення нового злочину (ч. 4 ст. 80 КК)

Якщо суд не визнає за можливе застосувати давність, довічне позбавлення волі замінюється позбавленням волі (ч. 5 ст. 80 КК)

Давність не застосовується у разі засудження за злочини проти миру і безпеки людства, передбачені ст.ст. 437-439, ч. 1 ст. 442 КК України

УМОВНО-ДОСТРОКОВЕ ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД ВІДБУВАННЯ ПОКАРАННЯ *(ст. 81 КК України)*

Це вид умовного звільнення, при застосування якого особа звільняється від відбування покарання не остаточно і під певною умовою – не вчинити протягом невідбутої частини покарання нового злочину

Умовне дострокове звільнення від відбування покарання може бути застосоване щодо:

Лише основного покарання у виді:

- виправних робіт

- службових обмежень для військовослужбовців

- обмеження волі

- тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців

- позбавлення волі на певний строк

Як основного, так і додаткового покарання

Лише додаткового покарання у виді:

- позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю

1) після відбуття (виконання) основного покарання

2) після звільнення особи від основного покарання чи його відбування (подальшого відбування)

Підстави застосування умовно-дострокового звільнення

Недоцільність подальшого відбування покарання засудженим, який сумлінною поведінкою і ставленням до праці довів своє виправлення

Фактичне відбуття засудженим встановленого в законі строку покарання, призначеного судом (ч. 3 ст. 81 КК)

Не менше половини

Не менше двох третин

Не менше трьох четвертей

- злочин невеликої тяжкості

- умисний тяжкий злочин

- умисний особливо тяжкий злочин

- середньої тяжкості

- необережний особливо тяжкий злочин

- необережний тяжкий злочин

- якщо особа раніше відбувала покарання у виді позбавлення волі за умисний злочин і до погашення або зняття судимості знову вчинила умисний злочин, за який вона засуджена до позбавлення волі

- особі, яка раніше звільнялася умовно-достроково і знову вчинила умисний злочин протягом невідбутої частини покарання

ПЕРЕБІГ УМОВНО-ДОСТРОКОВОГО ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД ВІДБУВАННЯ ПОКАРАННЯ *(ч. 4 ст. 81 КК України)*

Засуджений остаточно звільняється
від відбування покарання

Засуджений підлягає направленню для
відбування покарання

якщо протягом невідбутої частини покарання

Особа не вчинить новий злочин

Особа вчинить новий злочин

Суд призначає особі покарання за
правилами, передбаченими ст. ст.
71 і 72 КК

ЗАМІНА НЕВІДБУТОЇ ЧАСТИНИ ПОКАРАННЯ БІЛЬШ М'ЯКИМ *(ст. 82 КК України)*

Даний вид звільнення полягає у заміні виду основного покарання, яке відбуває особа, на більш м'який його вид

Підстави та умови заміни покарання

Фактичне відбуття засудженим встановленого в законі строку покарання у виді:

- обмеження волі

- позбавлення волі

Недоцільність подальшого відбування більш суворого покарання засудженим, який став на шлях виправлення

Не менше третини

- злочин невеликої або середньої тяжкості; необережний тяжкий злочин

Не менше половини

**- умисний тяжкий злочин; необережний особливо тяжкий злочин;
- якщо особа раніше відбувала покарання у виді позбавлення волі за умисний злочин і до погашення або зняття судимості знову вчинила умисний злочин, за який вона засуджена до позбавлення волі**

Не менше двох третин

**- умисний особливо тяжкий злочин;
- якщо особа раніше звільнялася умовно-достроково і знову вчинила умисний злочин протягом невідбутої частини покарання**

Правила заміни невідбутої частини покарання більш м'яким

Суд повинен вирішити:

1. Яким видом більш м'якого покарання замінюється засудженому невідбута частина покарання

2. Який строк (розмір) цього більш м'якого покарання

3. Чи звільняється особа від додаткового покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю

При заміні невідбутої частини покарання більш м'яким суд може обрати будь-який з більш м'яких видів основного покарання із переліку ст. 51 КК

Кримінально-правові наслідки заміни покарання більш м'яким

Під час відбування більш м'якого покарання до особи може бути застосоване умовно-дострокове звільнення від покарання

Строк погашення судимості обчислюється з дня відбуття більш м'якого покарання (ч. 4 ст. 90 КК)

У випадку вчинення особою під час відбування більш м'якого покарання нового злочину суд до покарання за знову вчинений злочин приєднує невідбуту частину більш м'якого покарання (ч. 6 ст. 82 КК)

ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД ВІДБУВАННЯ ПОКАРАННЯ ВАГІТНИХ ЖІНОК І ЖІНОК, ЯКІ МАЮТЬ ДІТЕЙ ВІКОМ ДО ТРЬОХ РОКІВ *(ст. 83 КК України)*

Умови звільнення від відбuvання покарання

Відбuvання засудженою покарання у
виді обмеження волі за злочини будь-
якого ступеня тяжкості

Відбuvання засудженою покарання у
виді позбавлення волі за злочини
невеликої та середньої тяжкості

Відбuvання засудженою покарання у
виді позбавлення волі на строк не
більше п'яти років за умислі тяжкі та
особливо тяжкі злочини

Встановлення строку звільнення з
моменту набрання законної сили
постанови суду про звільнення до
досягнення дитиною трирічного віку

Покладення судом на засуджену
певних обов'язків

Підстави звільнення від відбuvання покарання

Вагітність засудженої під час
відбuvання покарання

Народження засудженою дитини
(дітей) під час відбuvання покарання

Звільнення від відбuvання
покарання сприятиме більш
повному забезпеченню інтересів
дитини

Наявність у засудженої сім'ї або
родичів, що дали згоду на спільне з
нею проживання

Можливість самостійно забезпечити
належні умови для виховання
дитини

ПІДСТАВИ ДЛЯ ВІДМІНИ ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД ВІДБУВАННЯ ПОКАРАННЯ

Ухилення від виховання дитини, догляду за нею

Відмова засудженої від дитини, передача дитини в дитячий будинок

Зникнення засудженої з місця проживання

Вчинення систематично (три і більше рази) правопорушень, що тягнуть за собою адміністративні стягнення і свідчать про небажання стати на шлях виправлення

Подання контролюючого органу

Суд може направити засуджену для відбuvання покарання, призначеного за вироком

Якщо в період звільнення від відбuvання покарання засуджена **вчинила новий злочин**, суд призначає покарання за правилами, передбаченими у **ст. ст. 71 і 72 КК**

Досягнення дитиною трирічного віку або в разі її смерті

Суд з урахуванням поведінки засудженої може

Звільнити засуджену від покарання

Замінити покарання більш м'яким покаранням

Направити засуджену для відбuvання покарання, призначеного за вироком

Невідбута частина покарання, від відбуття якої засуджена була звільнена, приєднується до покарання, призначеного новим вироком

ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД ПОКАРАННЯ ЗА ХВОРОБОЮ *(ст. 84 КК України)*

Підлягають звільненню від покарання за хворобою

Особа, яка під час відбування покарання захворіла на психічну хворобу

що позбавляє її можливості усвідомлювати свої дії (бездіяльність) або керувати ними

Особа, яка після вчинення злочину або постановлення вироку захворіла на іншу тяжку хворобу

що перешкоджає відбуванню покарання

Військовослужбовці

Засуджені до службового обмеження, арешту або тримання в дисциплінарному батальйоні

В разі визнання їх непридатними до військової служби

У разі одужання даних осіб вони повинні бути направлені для відбування покарання, якщо не закінчилися строки давності, передбачені ст. ст. 49 або 80 КК

Час, протягом якого до осіб застосовувалися примусові заходи медичного характеру, зараховується в строк покарання за правилами, передбаченими ч. 5 ст. 72 КК; Один день позбавлення волі = одному дню застосування примусових заходів медичного характеру

Суд враховує:

- тяжкість вчиненого злочину

- особу засудженого: поведінку засудженого під час відбуття покарання, ставлення до праці; ступінь виправлення тощо

АМНІСТІЯ І ПОМИЛУВАННЯ (ст. ст. 85 – 87 КК України)

Амністія – повне або часткове звільнення покарання певної категорії осіб, винних у вчиненні злочину

Амністія оголошується правовим актом Верховної Ради – Законом України

По відношенню індивідуально не визначеного кола осіб – певних категорій осіб

- особа, засуджена за вчинення злочину

Звільнена повністю або частково від покарання (основного та додаткового)

Помилування – акт глави держави, за яким певна особа (чи кілька осіб) повністю або частково звільняється від покарання, або до неї застосовується більш м'яке покарання, або ж з особи знімається судимість

Помилування здійснюється на підставі Указу Президента України

Стосовно індивідуального визначеної особи – конкретної особи (осіб)

- особа, засуджена за вчинення злочину

Заміна покарання або його невідбутої частини більш м'яким покаранням

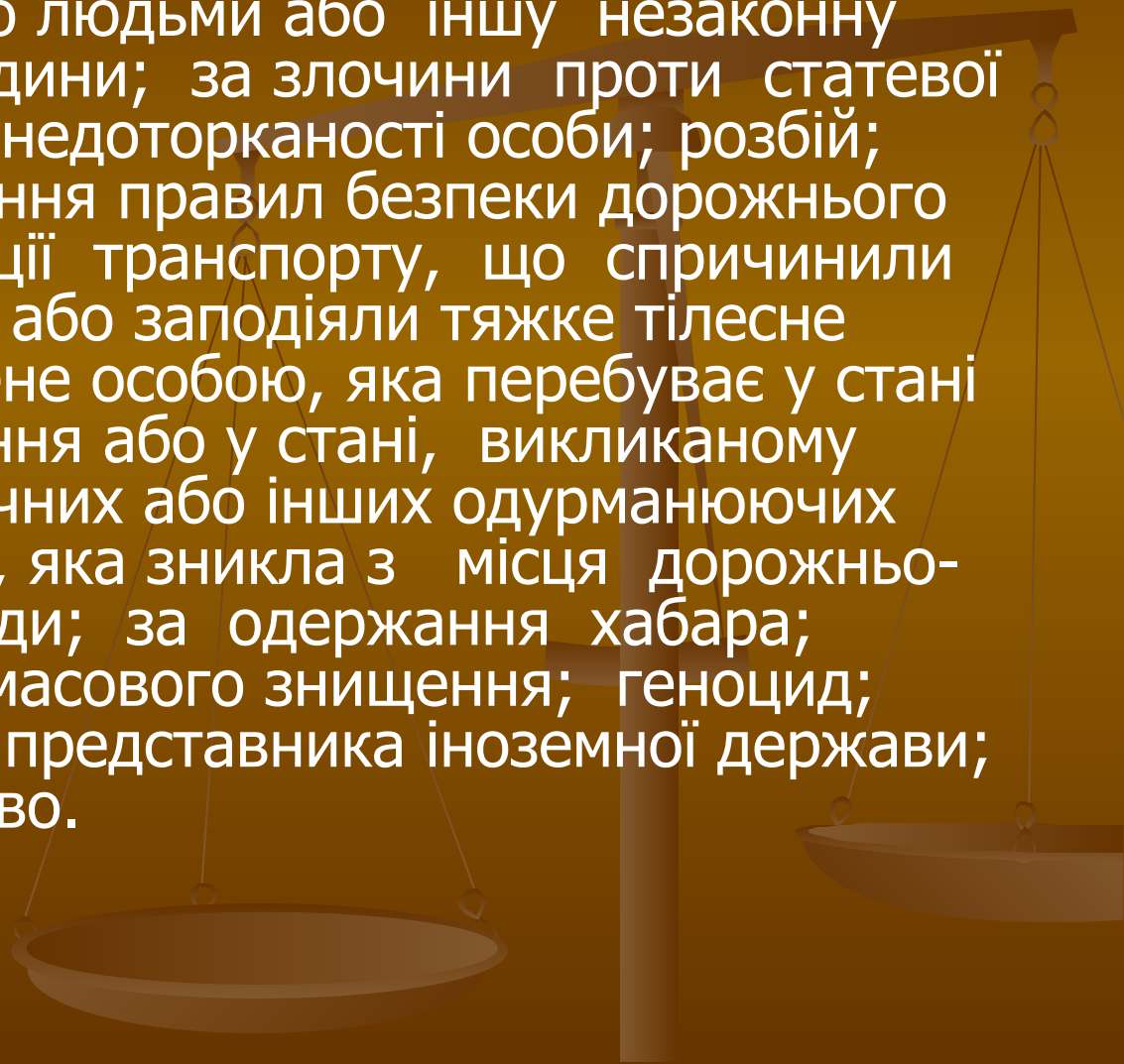
Зняття судимості

Актом про помилування може бути здійснена заміна засудженому призначеного судом покарання у виді довічного позбавлення волі на позбавлення волі на строк не менше двадцяти п'яти років

Не допускається застосування амністії до осіб: (ст. 4 Закону “Про застосування амністії в Україні”)

- а) осіб, кримінальні справи стосовно яких перебувають у провадженні органів дізнання, досудового слідства чи суду, але не розглянуті судом з постановленням обвинувального вироку;
- б) осіб, яким смертну кару в порядку помилування замінено на позбавлення волі, і до осіб, яких засуджено до довічного позбавлення волі;
- в) осіб, які мають дві і більше судимості за вчинення умисних тяжких та/або особливо тяжких злочинів;
- г) осіб, яких засуджено за злочини проти основ національної безпеки України, терористичний акт, бандитизм, умисне вбивство при обтяжуючих обставинах;
- ґ) осіб, яких засуджено за вчинення умисного тяжкого або особливо тяжкого злочину, крім зазначених у пункті "г" цієї статті, які відбули менше двох третин призначеного вироком суду основного покарання;
- д) осіб, яких засуджено за злочин або злочини, що спричинили загибель двох і більше осіб;
- е) осіб, стосовно яких протягом останніх десяти років було застосовано амністію або помилування незалежно від зняття чи погашення судимості та які знову вчинили умисний злочин;
- є) осіб, які не відшкодували завдані ними збитки або не усунули заподіяну злочином шкоду.

Амністія також не застосовується до осіб, засуджених за умисне вбивство; катування; насильницьке донорство; незаконне позбавлення волі або викрадення людини; захоплення заручників; торгівлю людьми або іншу незаконну угоду стосовно людини; за злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи; розбій; вимагання; порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту, що спричинили смерть потерпілого або заподіяли тяжке тілесне ушкодження, вчинене особою, яка перебуває у стані алкогольного сп'яніння або у стані, викликаному вживанням наркотичних або інших одурманюючих засобів, або особою, яка зникла з місця дорожньо-транспортної пригоди; за одержання хабара; застосування зброї масового знищення; геноцид; посягання на життя представника іноземної держави; піратство; найманство.

Право на клопотання про помилування має особа: (п. 3 Положення про порядок здійснення помилування. – Указ від 12 квітня 2000 р.)

Засуджена судом України і відбуває покарання в Україні

Засуджена судом іноземної держави і передана для відбuvання покарання в Україні без умови про незастосування помилування

Засуджена в Україні і передана для відбuvання покарання іноземній державі, якщо відповідна установа цієї держави погодилася визнати і виконати прийняте в Україні рішення про помилування

Відбула покарання в Україні

На відміну від застосування закону про амністію, на підставі якого стосовно кожної особи має бути прийнято окреме рішення, при застосуванні помилування сам Указ є для цього підставою – є актом прямої дії, який підлягає негайному виконанню